

На основу члана 4.8. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и чл. 6, 7. и 9. Правилника о тарифном поступку (“Службени гласник БиХ”, број 44/05), рјешавајући по захтјеву Независног оператора система у Босни и Херцеговини, број 80/22 од 26. октобра 2022. године, на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију одржаној 28. децембра 2022. године, донијета је

ОДЛУКА

- Независном оператору система у Босни и Херцеговини се одређује потребни годишњи приход за 2023. годину у износу од 10.659.629 КМ.
- Утврђује се тарифа за рад независног оператора система у износу од:
 - 0,0072 фенинга/kWh, коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем, и
 - 0,0881 фенинга/kWh, коју плаћају купци за електричну енергију преузету из преносног система.
- Потребни годишњи приход за 2023. годину се одобрава у структури и износима наведеним у трећој колони сљедеће табеле:

Опис	2023. захтјев	2023. одобрено	Индекс (3/2)	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	
Трошкови материјала	65.500	65.500	1,000	
Трошкови енергената и комунални трошкови	149.000	135.000	0,906	
Трошкови услуга	2.936.375	2.210.000	0,753	
Бруто плате и накнаде запосленим	5.600.000	4.733.659	0,845	
Амортизација	1.835.000	1.835.000	1,000	
Финансијски трошкови	484.000	449.000	0,928	
Путни трошкови	145.000	145.000	1,000	
Остали порези и таксе	42.000	36.000	0,857	
Остали расходи	1.304.000	1.294.640	0,993	
А. Укупно трошкови и расходи	12.560.875	10.903.799	0,868	
1. Вишак прихода	1.955.607			
2. Вишак расхода				
3. Остали приходи		244.170		
Б. Приходи од електричне енергије (А+1–2–3)	14.516.482	10.659.629	0,734	
С. Енергија (kWh)	производња	14.885.703.994	14.885.703.994	1,000
	потрошња	10.886.784.259	10.886.784.259	1,000
Д. Тарифа (фенинг/kWh)	произвођачи	0,0098	0,0072	0,734
	купци	0,1200	0,0881	0,734

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини и Електропренос Босне и Херцеговине дужни су да по истеку сваког календарског мјесеца, у сарадњи са власницима лиценце за дистрибуцију електричне енергије, купцима који су директно прикључени на преносни систем и власницима лиценце за производњу електричне енергије који посједују производне објекте прикључене на преносни систем, укључујући објекте у пробном раду, сачине извјештај о енергетским величинама у свим тачкама инјектирања у, као и преузимања из преносног система.

5. На основу извјештаја из тачке 4. ове одлуке, за купца прикљученог на преносни систем, услуге независног оператора система фактуришу се његовом снабдјевачу, а за купца прикљученог на дистрибутивни систем оператору дистрибутивног система (ОДС), односно правном лицу у оквиру којег ОДС дјелује. Услуге независног оператора система произвођачу који инјектира и/или преузима електричну енергију из преносног система фактуришу се лиценцираном произвођачу, односно правном лицу у оквиру којег произвођач дјелује.
6. Тарифа за рад независног оператора система не наплаћује се за енергију преузету у пумпном начину рада.
7. Тарифа одређена овом одлуком се користи приликом одређивања тарифа/цијена за крајње купце, према структури тарифних елемената у оквиру појединих категорија потрошње.
8. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а примјењује се од 1. јануара 2023. године.

Диспозитив Одлуке објављује се у “Службеном гласнику БиХ”, службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Независни оператор система у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: НОС БиХ) је један од регулисаних субјеката у електроенергетском сектору и има задатак да управља радом преносног система у Босни и Херцеговини. Надлежности и функције НОС-а БиХ су дефинисане Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и Законом о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, број 35/04).

НОС БиХ је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система, у складу са одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију (у даљем тексту: ДЕРК), број 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (“Службени гласник БиХ”, број 45/19).

Тарифа за рад независног оператора система се, сходно члану 22. Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге – Други пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 68/21 – у даљњем тексту: Тарифна методологија), утврђује на основу трошкова за обављање регулисане дјелатности и физичког обима услуга у оквиру те дјелатности. Трошкови за обављање регулисане дјелатности и физички обим услуга који пружа регулисани субјект утврђују се на основу података садржаних у захтјеву за одобрење тарифе. Код утврђивања тарифа ДЕРК може користити и додатне податке за које сматра да су потребни.

Разматрање захтјева за тарифе кроз поступак одобравања тарифа у највећој могућој мјери мора испоштовати основна начела која прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин. Подносилац захтјева за одобрење тарифе дужан је доказати да предложена тарифа испуњава захтјеве из закона БиХ и правила и прописа ДЕРК-а.

Поступак одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге покренут је по захтјеву НОС-а БиХ, број 80/22 од 26. октобра 2022. године (запримљен 28. октобра 2022. године под бројем 04-28-5-275-1/22).

Захтјев НОС-а БиХ наводи сљедеће трошкове и расходе за 2023. годину: трошкови материјала у износу 65.500 КМ, трошкови енергената и комунални трошкови 149.000 КМ, трошкови услуга 2.936.375 КМ, бруто плате и накнаде запосленим 5.600.000 КМ, амортизација 1.835.000 КМ, финансијски трошкови 484.000 КМ, путни трошкови 145.000 КМ, остали порези и таксе 42.000 КМ, те остали расходи 1.304.000 КМ, што укупно на име трошкова и расхода износи 12.560.875 КМ.

Поред тога, НОС БиХ је у свом захтјеву затражио да му се одобри вишак прихода над расходима у износу од 1.955.607 КМ којим би се обезбиједила средства за инвестиције.

НОС БиХ наводи да ће на финансијско пословање у 2023. години значајно утицати више фактора, а посебно се истиче отплата кредита, трошкови услуга који произилазе из учешћа у активностима и пројектима Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е), управљање комплетном преносном мрежом 110 kV и више, те инвестициона улагања за која нису осигурана средства из амортизације.

Захтјев садржи и планирани физички обим услуга на преносној мрежи за 2023. годину, који се наслања на податке из Биланса електричне енергије на мрежи преноса БиХ за 2023. годину (запримљен у ДЕРК-у 31. октобра 2022. године под бројем 04-28-5-277-1/22), према коме планирана испорука електричне енергије из преносног система у 2023. години износи 10.886.784.259 kWh, док планирана производња електрана прикључених на преносни систем износи 14.885.703.994 kWh.

Након прегледа документације, потпуност захтјева НОС-а БиХ је потврђена Закључком ДЕРК-а о покретању поступка одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге, број 04-28-5-275-2/22 од 2. новембра 2022. године, о чему је НОС БиХ обавијештен дописом број 04-28-5-275-3/22 од 2. новембра 2022. године, па се у наставку тарифног поступка могло приступити ојени свих поднијетих доказа, уз придржај права ДЕРК-а да тражи додатне податке и информације када је то сматрао потребним.

Захтјев НОС-а БиХ је рјешаван уз спровођење формалне јавне расправе, у складу са Правилником о јавним расправама (“Службени гласник БиХ”, број 38/05), према чијој је одредби члана 45. ДЕРК кратким обавјештењем у дневним новинама и на својој интернет страници упознао јавност са сажетком поднијетог захтјева и могућношћу заинтересованих лица да се непосредно упознају са захтјевом и упуте писане коментаре у вези са предметом тарифног поступка, при чему је цјелокупна документација тарифног захтјева објављена на интернет страници ДЕРК-а. Обавјештењем за јавност су позвана и лица заинтересована да у поступку формалне јавне расправе учествују као умјешачи и да претходно писаним путем докажу свој интерес, те је најављено одржавање формалне јавне расправе о захтјеву.

Након достављања захтјева за стицање статуса умјешача, како би саслушао свједочења о њиховим позицијама и интересима, ДЕРК је Закључком број 04-28-5-275-12/22 од 10. новембра 2022. године статус умјешача у тарифном поступку додијелио сљедећим субјектима: МХ “Електропривреда Републике Српске” Матично предузеће а.д. Требиње, ЈП “Електропривреда Босне и Херцеговине” д.д. Сарајево, ЈП “Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне” д.д. Мостар, “Metalleghe Silicon” д.о.о. Мркоњић Град и “Алуминиј Индустрија” д.о.о. Мостар.

Нити један од наведених умјешача није користио право да у просторијама ДЕРК-а изврши непосредан увид у цјелокупну документацију захтјева за тарифе.

Припремна расправа о поднијетом тарифном захтјеву НОС-а БиХ одржана је 16. новембра 2022. године. На припремној расправи је утврђена листа питања која ће

бити предметом расправе и дефинисан ток формалне јавне расправе. На формалној јавној расправи, која је одржана 23. новембра 2022. године, стране у поступку су презентовале своје доказе како би се утврдиле све релевантне чињенице. Обрађено је свако од питања, на начин да су питања груписана у тематске цјелине, и то сукцесивно одговором подносиоца захтјева и коментарима на исте од стране умјешача и водитеља поступка.

Извјештај водитеља поступка описује ток поступка, понуђене доказе и утврђене чињенице, релевантне правне одредбе и препоруку члановима Комисије (у даљњем тексту: Комисија) и достављен је подносиоцу захтјева, те умјешачима којима је такав статус ДЕРК правоваљано додијелио. Анализа трошкова и прихода, која је изложена у Извјештају водитеља поступка, потврђује, одбија или прилагођава појединачне ставке, величине или методе коришћене за припрему приједлога тарифе, у складу са дискреционим правима ДЕРК-а у тарифном поступку.

Комисија констатује да је Извјештај водитеља поступка пружио разумну основу да на предоченим подацима, аргументима и појашњењима, те коментарима подносиоца тарифног захтјева и умјешача датим на приједлог овог извјештаја, након што их је пажљиво размотрила и процијенила, Комисија донесе своју коначну одлуку о тарифи за рад независног оператора система. У вези са предметом ове одлуке, ЈП “Електропривреда Босне и Херцеговине” д.д. Сарајево и “Metalleghe Silicon” д.о.о. Мркоњић Град као умјешачи су доставили коментаре на Извјештај водитеља поступка који се у суштини свде на оцјену потпуне објективности и подржавања рјешења која су предложена у Извјештају. НОС БиХ се у својим коментарима фокусира на четири трошковне позиције, инсистирајући на одобравању трошкова према износима из захтјева за тарифе, те очекује да ће Комисија крајње озбиљно и одговорно размотрити њихове примједбе и прихватити чињенице дате, како у планским документима, тако и у додатним одговорима у току јавне расправе и коментарима на Извјештај.

При доношењу Одлуке којом се одређује тарифа за рад независног оператора система, Комисија усмјерава своја разматрања на све елементе у трошковној структури које је истицао подносилац захтјева, анализу трошкова и прихода изложену у Извјештају водитеља поступка, као и коментаре подносиоца захтјева и умјешача поднесене током цијелог поступка, те цјеловитом опсервацијом одлучује о поднијетом захтјеву. Трагом такве обавезе, Комисија излаже своја сљедећа становишта:

Код одређивања трошкова материјала, Комисија прихвата приједлог водитеља поступка и сматра оправданим трошкове материјала у 2023. години одобрити у висини од 65.500 КМ уважавајући пораст цијена из ове категорије.

НОС БиХ је у свом захтјеву у погледу трошкова енергената и комуналних трошкова истицао да ће у 2023. години бити присутан раст цијена енергената, а првенствено електричне енергије. Уважавајући аргументацију водитеља поступка приликом обраде ставки планираних трошкова и изречене ставове умјешача у погледу снабдијевања електричном енергијом НОС-а БиХ, Комисија одобрава трошкове енергената и комуналне трошкове за 2023. годину у износу од 135.000 КМ.

Трошак услуга је по свом износу други по величини у структури укупних трошкова НОС-а БиХ. Комисија посебну пажњу усмјерава на поједине трошкове из ове категорије који су по свом износу и значају доминантни. У захтјеву за тарифе, по својој висини у оквиру трошка услуга, посебно се истичу услуге одржавања физичке и софтверске опреме и услуге одржавања SCADA/EMS система и телефонске централе у укупном износу од преко 1,2 милиона КМ.

Комисија уважава актуелну реализацију и претходно одобрене износе, те праксу изостанка реализације одређених пројеката као што је IGCC, те израда студија. Уз потребу да се релаксира снажни трошковни притисак у 2023. години и избјегне скоковити раст тарифе за рад независног оператора система оптимизирањем набавке услуга од стране подносиоца захтјева за тарифу, не прејудуцирајући износе по појединим трошковним ставкама, Комисија сматра да се услуге одржавања могу реализовати у оквиру укупно одобреног износа трошкова услуга.

Признају се и одобравају трошкови годишњег финансирања рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО) у износу 125.000 КМ, као и Центра за координацију сигурности (СЦЦ) у износу 437.375 КМ. Признаје се и оправдава трошак регулаторне накнаде за 2023. годину у укупном износу од 90.000 КМ.

Комисија уважава и признаје трошкове платног промета и банкарске провизије у износу од 200.000 КМ који су проузроковани услјед додатних прилива и одлива (иноплаћања) по основу процеса FSKAR.

Сматрајући да НОС БиХ може утицати и на износе осталих појединих трошковних позиција (трошкови одржавања опреме, услуге рекламе, остале услуге и стручно усавршавање) без угрожавања функционалности свога рада, те пратећи досадашњу реализацију, Комисија одобрава трошкове услуга у укупном износу од 2.210.000 КМ.

Трошак радне снаге је по апсолутном износу највећи трошак у пословању НОС-а БиХ. Комисија прихвата изнесену аргументацију НОС-а БиХ у вези захтјева за повећање висине личних примања како би иста парирала актуелној инфлацији. Истовремено се прихватају аргументи подносиоца захтјева за тарифе да постоји реална потреба за пријем нових упосленика у диспечерском центру усљед повећања обима активности због преузимања управљања комплетном преносном мрежом. У том смислу, Комисија повећава износ на позицији трошкова радне снаге (брutto плате и накнаде запосленим), те одобрава укупно 4.773.659 КМ за овај трошак у 2023. години. Сматра се да је ниво одобрених средстава, уз рационалан приступ приликом запошљавања новог кадра, достатан за ефикасно пословање НОС-а БиХ у 2023. години.

НОС БиХ је затражио одобрење трошка амортизације за 2023. годину у износу од 1.835.000 КМ. Комисија, као и у претходним тарифним поступцима, сугерише НОС-у БиХ да своје рачуноводствене политике, у дијелу процјене животног вијека основних средстава, уређује на начин који кореспондира са приступом ДЕРК-а приликом оправдавања трошкова. Такође, уважавајући инвестицијски циклус за 2023. годину, те с тим повезану набавку и активирање нових сталних средстава, одобрава се трошак амортизације у износу 1.835.000 КМ.

Уз тарифни захтјев, НОС БиХ је доставио и отплатне планове кредита који би требали бити оперативни у 2023. години. Према тим подацима укупни износ за отплату главнице постојећих кредита је 1.708.207 КМ, од чега се на домаће кредите односи 360.000 КМ, а на иностране 1.348.207 КМ. Разлика између износа одобрене амортизације и износа за отплату главнице постојећих кредита од 126.793 КМ се може користити за отплату главнице кредита којим ће НОС БиХ набавити нова средства у 2023. години према својим инвестиционим приоритетима.

У вези с претходним, Комисија и даље очекује да се подносилац захтјева у потпуности придржава одредби Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини, у смислу да сваком кредитном задужењу НОС-а БиХ, узимању зајма или прихватању неповратних донација, претходи усвајање плана инвестиција, инвестициона одлука управљачких структура НОС-а БиХ, уз благовремено

информисање ДЕРК-а и, према потреби, одобрење ДЕРК-а у складу са законом дефинисаним овлашћењима.

Финансијски трошкови се највећим дијелом односе се на камате по кредитима, те мањим дијелом на премије осигурања. Према отплатним плановима постојећих домаћих кредита, укупно за 2023. годину трошкови камата ће износити 40.300 КМ, док се камате за постојећи кредит Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) планирају у износу од 330.000 КМ. Захтијевани трошкови осигурања износе 35.000 КМ, те трошкови лизинга 55.000 КМ. Уважавајући претходно, те чињеницу да је износ камата по кредитима унапријед познат па је могуће реално оцјенити овај трошак, признају се финансијски трошкови у висини од 449.000 КМ.

Путни трошкови су група трошкова која има прилично уједначено остварење током претходних година. У претходном периоду, због рестрикција узрокованих пандемијом болести Covid-19, примјетно је значајно смањење ових трошкова. Комисија приликом одређивања овог трошка респектује чињеницу да је присутна стабилизација прилика и нормализација стања те одобрава овај трошак у нивоу прије пандемије, односно 145.000 КМ.

Остали порези и таксе су група трошкова која првенствено обухваћа таксе и порезе који не зависе од резултата пословања. Током формалне јавне расправе по овој групи трошкова није било дискусије нити примједби од стране умјешача. Комисија сматра разумним за 2023. годину одобрити износ за ову трошковну позицију у захтијеваном износу, односно 36.000 КМ.

У погледу одређивања висине осталих расхода, Комисија респектује чињеницу високог износа чланарине у ЕНТСО-Е-у и исти одобрава на траженом нивоу од 1.044.670 КМ. Уважавајући чињеницу да у оквиру ових трошкова НОС БиХ ипак може утицати на одређене трошкове, Комисија одобрава остале расходе у износу од 1.294.640 КМ.

Имајући у виду претходна разматрања и одобравање појединачних трошкова, укупни оправдани трошкови НОС-а БиХ за 2023. годину износе 10.903.799 КМ. Приход НОС-а БиХ треба да покрије све наведене оправдане трошкове регулисаног субјекта, тј. треба бити једнак износу тих трошкова. Такође, НОС БиХ ће у 2023. години имати приходе које представљају средства из донација (међународни пројекти) у износу од 244.170 КМ, а односе се на грант ЕБРД-а за консултантске услуге везане за имплементацију пројекта реконструкције пословне зграде и набавку новог система SCADA/EMS и ТК, те на донацију Европске комисије преко пројекта CROSSBOW за набавку система WAMS. Комисија подржава приједлог водитеља поступка да се за овај износ (244.170 КМ) умањи укупан потребни приход, имајући у виду да, према рачуноводственим правилима, НОС БиХ евидентира исти износ на страни расхода те је ефекат неутралан са аспекта биланса успјеха.

Постављајући у релацију укупне оправдане трошкове и остале приходе НОС-а БиХ, долази се до потребног прихода за 2023. годину који се треба остварити из тарифе за рад независног оператора система у износу од 10.659.629 КМ. На основу изведених анализа захтијеваних трошкова, расхода и осталих прихода подносиоца захтјева, Државна регулаторна комисија за електричну енергију, као потребни годишњи приход Независном оператору система у Босни и Херцеговини за 2023. годину, утврђује и одобрава укупни износ од 10.659.629 КМ.

Односом потребног прихода који је потребно остварити из тарифе и износа електричне енергије коју произвођачи инјектирају у преносни систем и коју купци преузимају из преносног система, узимајући у обзир однос Л и Г компоненте 90%:10%, одређена је

тарифа за рад независног оператора система. Као и у претходном тарифном поступку, дио потребног прихода НОС-а БиХ који се односи на тарифу коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем се, у складу са Методологијом, одређује на нивоу од 10% потребног прихода који се остварује из тарифе. На основу свега претходно наведеног, утврђује се тарифа за рад независног оператора система као у диспозитиву Одлуке.

Као и до сада, ДЕРК ће константно пратити примјену утврђене тарифе и реализацију Биланса електричне енергије на мрежи преноса БиХ, те по потреби приступити подешавању тарифе. Појединачне компоненте потребног прихода, НОС БиХ је у обавези финансирати у оквирима овом одлуком одобрених вриједности.

Тарифа одређена у напријед наведеним износима, по увјерењу Комисије, осигурава потребни приход за ефикасан, сигуран и поуздан рад НОС-а БиХ, односно омогућава покриће свих разумно насталих трошкова и расхода у пословању. У оквирима разумног дискреционог права Комисије да потврди репрезентативност и оправданост свих поднијетих података и тврдњи, да процијени степен вјероватноће остварења свих процијењених трошкова и расхода, на основу свеобухватног разматрања свих доказа истакнутих у захтјеву, Извјештају водитеља поступка, коментарима подносиоца захтјева и заинтересованих страна (умјешача), Комисија доноси одлуку као у диспозитиву.

Сходно члану 14. Правилника о тарифном поступку, подносилац захтјева као регулисани субјект има обавезу осигурати приступ јавности званично одобреној тарифи, тако да одлуком одобрена тарифа буде на располагању јавности у његовој главној канцеларији током радних дана и објављена на његовој званичној интернет презентацији.

У складу са чланом 9.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини, против ове одлуке може се покренути поступак пред Судом Босне и Херцеговине подношењем тужбе у року од 60 дана од дана пријема.

Број: 04-28-5-275-39/22
28. децембра 2022. године
Тузла

Предсједавајући Комисије
Суад Зелковић